

Helsedirektoratet
postboks 220, Skøyen
0213 OSLO

Vår ref:
21/00498-2

Saksbehandler:
Frøydis Enstad

Dato:
6. august 2021

Barneombudets innspill til høring 21/15210 -Retningslinje og pakkeforløp, ADHD

Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill til pakkeforløpets kapittel 2.1, om kartlegging og utredning av ADHD og andre nevroutviklingsforstyrrelser, samt de fem anbefalingene i kap. 1 av de faglige retningslinjene for ADHD. Barneombudet mener at utkastene må bli tydeligere på barns rettigheter og henviser og utreders plikt til å oppfylle barns rett til medvirkning.

Lov om barneombud sier at vi skal arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt hensyn til på alle samfunnsområder. Pakkeforløpet og retningslinjene omtaler noen felles grunnprinsipper for henvisning, kartlegging og utredning og tilbakemelding, og er dermed et viktig verktøy for å oppfylle barn og unges rettigheter.

Pakkeforløp og retningslinjer bør bidra til å sikre forsvarlig høring av barn og reell medvirkning

Det er et uttalt mål med pakkeforløpene at de skal bidra til økt brukermedvirkning, ikke bare fordi det er en lovfestet rettighet, men også fordi det bidrar til mer effektiv behandling. Evalueringer av pakkeforløpet viser imidlertid at brukerne opplever liten grad av medvirkning i alle faser av forløpet, at behandlere er tvilende til om pakkeforløpene bidrar til reell medvirkning og at konkrete verktøy for medvirkning i liten grad blir brukt (Ådnanes, Kaspersen et al. 2020, Ådnanes, Høiseth et al. 2021). I Barneombudets eget arbeid har vi også sett at både ungdom og foreldre savner informasjon og mulighet til medvirke i både utredningsfasen og i selve behandlingen (Barneombudet 2020).

I det foreliggende utkastet til pakkeforløp for ADHD, kap. 2.1 om kartlegging og utredning av ADHD, kan ikke Barneombudet se at det er lagt inn aktiviteter som ivaretar brukerens rett til medvirkning. Selv om det i retningslinjene er nevnt at barnesamtale og tilbakemelding til bruker er et av flere elementer, savner vi også der en beskrivelse av grunnprinsippene for å oppfylle barns rett til medvirkning.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Brukermedvirkning handler om at det som er viktig for barna, ungdommene og deres familie er med på å forme beslutningene som tas om hvordan kartleggingen/utredningen/tilbakemeldingen skal tilpasses og gjennomføres. For å oppfylle kravene i barnekonvensjonen, skal ikke barn og unge kun ha mulighet til å uttale seg, de skal også aktivt involveres i viktige beslutninger som tas. Barnekonvensjonen forplikter de som henviser, utreder og kartlegger å høre barnets mening, og å legge vekt på denne når tiltak og hjelp utformes. Det stilles også krav til hvordan høring av barn skal gjennomføres. Alle prosesser der et barn blir hørt eller deltar skal være:

- åpne og informative
- frivillige
- basert på respekt
- relevante for deres liv
- barnevennlige
- inkluderende
- støttet av opplæring
- sikre og sensitive med hensyn til risiko for konsekvenser ved å gi uttrykk for sine synspunkter
- ansvarlige (oppfølging og evaluering)

(FNs barnekomité 2009)

Barn og unge skal selvsagt også kunne bestemme at de ikke vil uttale seg, og noen ganger kan sykdomsbildet tilsa at barnet må høres gjennom andre. Hovedregelen om at barn og unge skal høres og at de aktivt skal involveres i viktige beslutninger som tas, må likevel komme tydeligere frem som en forpliktelse for alle de involverte profesjonelle i forløpet fra henvisning til behandling.

Selv om barnekonvensjonen er norsk lov har vi gjennom mange år erfart at fagpersoner og behandlere ikke har nødvendig kunnskap om barns særskilte rettigheter, eller deres egen plikt til å tilrettelegge for at disse rettighetene skal oppfylles. Vi har også erfart at det mangler praktiske ferdigheter i hvordan høring av barn på en forsvarlig måte blir en naturlig del av behandlingshverdagen. Barneombudet mener derfor at barnas rettigheter, og henvisers og uttrederes plikter, må komme tydeligere frem gjennom hele beskrivelsen av pakkeforløpet og i retningslinjene.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Frøydis Enstad
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Referanser:

Barneombudet (2020). "Jeg skulle hatt BUP i en koffert. En psykisk helsetjeneste tilpasset barn og unges behov."

FNs barnekomité (2009). "GENERELL KOMMENTAR NR. 12. Barnets rett til å bli hørt." [CRC/C/GC/12](#).

Ådnanes, M., et al. (2021). "Pakkeforløp for psykisk helse og rus-brukere, pårørende og fagfolks erfaringer." [SINTEF](#).

Ådnanes, M., et al. (2020). "Pakkeforløp for psykisk helse og rus-fagfolks erfaringer første året." [SINTEF](#).

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo